

Instytut Biologii UMCS
Zakład Botaniki Ogólnej

Maria Alicja CHMIEL

Discomycetes Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego.

Część V. Rezerwat Torfowisko nad Jeziorem Czarnym Sosnowickim

Дискомицеты Ленчињско-Влодавского приозерья. Часть V. Заповедник
Торфовиско над Черным Сосновицким озером

Discomycetes of the Łęczna-Włodawa Lake District.

Part V. The Peat Reserve Torfowisko on the Czarne Sosnowickie Lake

Rezerwat Torfowisko nad Jeziorem Czarnym Sosnowickim utworzony został w r. 1959 na terenie leśnictwa Jedlanka w nadleśnictwie Parczew. Jest to rezerwat ścisły, florystyczny, o powierzchni 46,17 ha. Obejmuje on eutroficzno-dystroficzne jezioro i położone na jego południowym brzegu torfowisko. Znaczną powierzchnię rezerwatu zajmuje torfowisko wysokie typu kontynentalnego z charakterystycznymi karłowatymi sosnami i brzożami oraz dużą ilością krzewinek i kęp torfowców. Wokół jeziora i torfowiska wykształciło się wiele zbiorowisk roślinnych. Występują tu zarośla łozowe, płaty olsu i boru. Fijałkowski i Kozak (5) wyróżnili w rezerwacie 21 zespołów roślinnych z bogatą w rzadkie gatunki florą roślin naczyniowych. W rezerwacie miseczniki (*Discomycetes*) nie były dokładnie badane. Podano dotychczas tylko 6 gatunków (6, 7).

CHARAKTERYSTYKA FLORY MISECZNIKÓW

Na terenie rezerwatu stwierdzono 67 gatunków miseczników z 3 rzędów: *Pezizales* (20 gat.), *Helotiales* (44 gat.) i *Phacidiales* (3 gat.). Z *Pezizales* najliczniej reprezentowana była rodzina *Humariaceae* (9 gat.), a z *Helotiales* — rodziny *Dermataceae* i *Hyaloscyphaceae* (po 15 gat.).

Udział miseczników w zbiorowiskach roślin wyższych był dość zróżnicowany. Najwięcej (27 gat.) grzybów stwierdzono w borze sosnowym. Znacznie mniej zebrano ich w płatach olsu (16 gat.) oraz na torfowisku wysokim (15 gat.) i w zaroślach łozowych (10 gat.).

Zebrane grzyby zaliczono do 5 grup ekologicznych. Najliczniejszą gru-

pę (35 gat.) stanowiły miseczniki ściółkowe, wyrastające na ubiegłorocznych pędach roślin zielnych, opadłych liściach drzew oraz owocach. Znacznie mniej było grzybów ksylofilnych (16 gat.), zasiedlających kłody, pnia i gałązki drzew. Inne grupy ekologiczne były reprezentowane przez nieliczne gatunki. Najkorzystniejszym okresem fenologicznym dla występowania tych grzybów okazała się wiosna, w maju zebrano 38 gatunków, a w czerwcu — 27. Wśród zebranych w rezerwacie grzybów wiele gatunków jest bardzo interesujących, mało znanych i rzadko zbieranych w naszym kraju. Do najciekawszych należą: *Dasyscyphus sydowii* i *Tapesia callunae*.

Przy oznaczaniu grzybów korzystano z opracowań wymienionych w wykazie piśmiennictwa (1—4, 8, 10, 11), a układ systematyczny i nomenklaturę przyjęto z pracy Dennisa (4).

Owocniki znalezionych grzybów zostały złożone w zielniku Zakładu Botaniki Ogólnej UMCS w Lublinie.

Przyjęte skróty

Vm-P — *Vaccinio myrtilli-Pinetum*

Ce-A — *Carici elongatae-Alnetum*

Vu-P — *Vaccinio uliginosi-Pinetum*

S-F — *Salici-Franguletum*

WYKAZ ZEBRANYCH GRZYBÓW

PEZIZALES

Helvellaceae

Rhizina undulata Fr. — na ziemi w pobliżu wypaleniska w Vm-P, 2 IX 1982.

Pezizaceae

Peziza echinospora Karst. — na wypalenisku w Vu-P, 9 VI 1981, 30 VI 1981.

Peziza fimeti (F u c k.) S e a v. — na końskich ekskrementach w Vm-P i Vu-P, 30 VI 1981, 24 V 1984.

Peziza petersii Berk. et Curt. — na wypalenisku w S-F, 9 VI 1981.

Peziza praetervisa Bras. — na wypalenisku w Vu-P, 24 V 1984.

Humariaceae

Anthracobia maurilabra (C o o k e) B o u d. — na wypalenisku w Vu-P, 24 V 1984. Grzyb podawany dotychczas z Gorców (11, 13).

Anthracobia melaloma (Alb. et Schw.: Fr.) Boud. — na wypaleniskach w *Vm-P* i *Vu-P*, 30 VI 1981.

Cheilymenia stercorea (Pers.) Boud. — na sarnich ekskrementach w *Vu-P*, 30 VI 1981.

Coprobria granulata (Bull.: Fr.) Boud. — na jelenich ekskrementach na torfowisku wysokim, 2 IX 1982. Grzyb podawany dotychczas z Roztoczańskiego Parku Narodowego (9).

Desmazierella acicola Lib. — na opadłych igłach sosny w *Vm-P* i na torfowisku wysokim, 6 V 1983, 24 V 1984.

Scutellinia scutellata (L.: St. A m a n s) L a m b. — na pniaku sosny i gałęzi olszy oraz na wypalenisku w *Vu-P* i *Ce-A*, 9 VI 1981, 1 X 1981, 24 V 1984.

Scutellinia setosa (Fr.) Kuntze — na pniaku sosny w *Vm-P*, 16 XI 1982.

Sphaerosporella brunea (Alb. et Schw.: Fr.) Svrček et Kub. — na wilgotnej glebie w *Ce-A*, 2 IX 1982.

Trichophaea woolhopeia (Cooke et Phill.) Boud. — na wilgotnej glebie w *S-F*, 2 IX 1982.

Ascobolaceae

Ascobolus albidus Crouan — na zajęczych i jelenich ekskrementach na torfowisku wysokim, 2 IX 1982, 24 V 1984.

Ascobolus carbonarius Karst. — na wypaleniskach w *S-F*, 9 VI 1981.

Ascobolus furfuraceus Pers.: Fr. — na jelenich ekskrementach na torfowisku wysokim, 2 IX 1982.

Ascobolus michaudii Boud. — na jelenich ekskrementach w *Ce-A*, 9 VI 1981.

Lasiobolus ciliatus (Schw.: Fr.) Boud. — na zajęczych i jelenich ekskrementach na torfowisku wysokim i w *Vu-P*, 2 IX 1982, 24 V 1984.

Saccobolus depauperatus (Berk. et Br.) Phill. — na sarnich ekskrementach w *Vu-P*, 30 VI 1981.

HELOTIALES

Geoglossaceae

Heyderia pusilla (Fr.) Link. — na opadłych igłach sosny w *Vu-P*, 28 IX 1981.

Sclerotiniaceae

Rutstroemia conformata (Karst.) Nannf. — na liściach olszy w *Vu-P* i *Ce-A*, 9 VI 1981, 6 V 1983, 24 V 1984.

Helotiaceae

Ascocoryne cylichnium (Tul.) Korf. — na pniaku sosny w Vm-P, 16 XI 1982.

Cenangium acicolum (Fuck.) Rehm — na igłach sosny na torfowisku wysokim, 24 V 1984.

Cudoniella rubicunda (Rehm) Dennis — na szyszce sosny w Vm-P, Vu-P i S-F, 9 VI 1981, 30 VI 1981.

Cyathicula cyathoidea (Bull.: Mérat) de Thuem. — na ubiegłorocznych łodygach rośliny zielnej w Vm-P, 24 V 1984.

Hymenoscyphus imberbis (Bull.) Dennis — na korze olszy w Ce-A, 9 VI 1981.

Hymenoscyphus scutula (Pers.: Fr.) Karst. — na ubiegłorocznych łodygach roślin zielnych w S-F i Ce-A, 30 VI 1981, 2 IX 1982.

Hymenoscyphus vitellinus (Rehm) Kuntze — na ubiegłorocznych liściach *Iris* sp. w Ce-A, 2 IX 1982.

Pezizella alniella (Nyl.) Dennis — na żeńskich owocostanach olszy w Ce-A, 6 V 1983.

Pezizella chrysostigma (Fr.) Sacc. — na ubiegłorocznych liściach paproci, w Ce-A, 24 V 1984.

Pseudohelotium pineti (Batsch.: Fr.) Fuck. — na opadłych igłach sosny w Vm-P, 6 V 1983.

Hyaloscyphaceae

Dasyscyphus acuum (Alb. et Schw.: Pers.) Sacc. — na opadłych igłach sosny w Vm-P, 24 V 1984.

Dasyscyphus capitatus (Peck.) Le Gal — na opadłych liściach dębu w Ce-A, 9 VI 1981.

Dasyscyphus carenolus (Sacc.) Sacc. var. *longisporus* Dennis — na ubiegłorocznych liściach traw w Vu-P, 30 VI 1981.

Dasyscyphus clandestinus (Bull.: Fr.) Fuck. — na pędach *Rubus* sp. w Vm-P, 24 V 1984.

Dasyscyphus controversus (Cooke) Rehm — na przegniłych źdźbłach trzcin w S-F, 24 V 1984.

Dasyscyphus diminutus (Rob.) Sacc. — na pędach sitów na torfowisku przejściowym, 24 V 1984.

Dasyscyphus fugiens (Fuck.) Masee — na pędach sitów na torfowisku przejściowym, 24 V 1984.

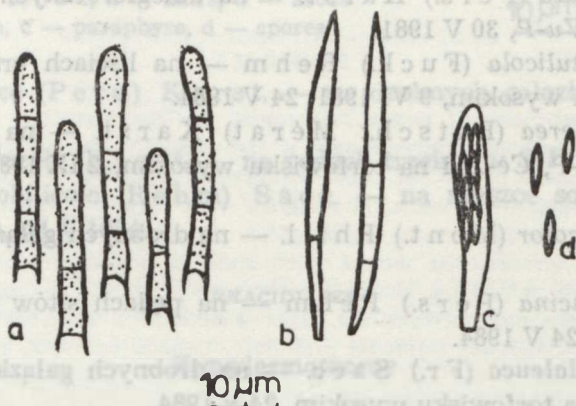
Dasyscyphus pudibundus (Quél.) Sacc. — na gałązkach olszy w Ce-A, 9 VI 1981.

Dasyscyphus pudicellus (Quél.) Sacc. — na źdźbłach traw w Vm-P, 24 V 1984.

Dasyscyphus pulverulentus (L i b.) S a c c. — na opadłych igłach sosny w Vm-P i na torfowisku wysokim, 9 VI 1981, 24 V 1984.

Dasyscyphus sydowii Dennis — na ubiegłorocznych liściach *Eriophorum* sp. na torfowisku wysokim, 2 IX 1982.

Owocniki do 300 μm średnicy, białe lub cieliste, na krótkim trzoneczku, pokryte z zewnątrz krótkimi białymi włoskami. Włoski cylindryczne, 45—50 $\times$ 3—4 μm , cienkościennie, delikatnie granulowane, proste z 1—2 przegrodami. Worki cylindryczno-maczugowate, 30—40 $\times$ 4 μm , 8-zarodnikowe. Zarodniki wrzecionowate, 9—10 $\times$ 1,5—2 μm , pojedyncze, ułożone w worku w 2 szeregach. Wstawki lancetowate, hialinowe, wyraźnie dłuższe od worków (ryc. 1).

Ryc. 1. *Dasyscyphus sydowii* Dennis; a — włoski, b — wstawki, c — worek z zarodnikami, d — zarodniki

Dasyscyphus sydowii Dennis; a — hairs, b — paraphyses, c — ascus with ascospores, d — spores

Bardzo drobne owocniki tego grzyba są trudne do zauważenia w czasie badań terenowych. Poszukiwania wymagają pobierania wielu prób losowych i później, w laboratorium, dokładnego ich oglądania pod mikroskopem stereoskopowym. Być może, grzyb ten jest dlatego bardzo rzadko podawany w literaturze mikologicznej.

Dasyscyphus virgineus S. F. Gray — na drobnych gałązkach i liściach w S-F, Vm-P, Ce-A, Vu-P i na torfowisku wysokim, 9 VI 1981, 30 VI 1981, 2 IX 1982, 6 V 1983, 24 V 1984.

Hyaloscypha stevensoni (Berk. et Br.) Nannf. — na gałązkach sosny w Vu-P, 2 IX 1982.

Hyalotricha trichodea (Phill. et Plowr.) Dennis — na opadłych igłach sosny w Vm-P, 16 XI 1982.

Lachnellula subtilissima (Cooke) Dennis — na gałązkach sosny w Vu-P, Vm-P i na torfowisku wysokim, 6 V 1983, 12 VII 1983, 24 V 1984.

Orbiliaceae

Orbilialuteorubella (Nyl.) Karst. — na gałązkach w Ce-A, 9 VI 1981.

Orbilialxanthostigma (Fr.) Fr. — na gałązkach i pniakach w Vm-P, Vu-P, 30 VI 1981, 1 X 1981, 23 VII 1982, 16 XI 1982.

Dermataceae

Callorina fusarioides (Berk.) Korf — na ubiegłorocznych łodygach pokrzywy zwyczajnej w rowach przy drodze, 24 V 1984.

Mollisia arundinacea Phill. — na pędach trzciny w S-F, 24 V 1984.

Mollisia atrata (Pers.) Karst. — na ubiegłorocznych łodygach rośliny zielnej w Vu-P, 30 V 1981.

Mollisia betulicola (Fuck.) Rehm — na liściach brzozy w Vm-P i na torfowisku wysokim, 9 VI 1981, 24 V 1984.

Mollisia cinerea (Batsch.: Mérat) Karst. — na drobnych gałązkach w Vm-P, Ce-A i na torfowisku wysokim, 2 IX 1982, 12 VII 1983, 24 V 1984.

Mollisia discolor (Mont.) Phill. — na drobnych gałązkach w Ce-A, 24 V 1984.

Mollisia juncina (Pers.) Rehm — na pędach sitów na torfowisku przejściowym, 24 V 1984.

Mollisia melaleuca (Fr.) Sacc. — na drobnych gałązkach w Vm-P, Vu-P, Ce-A i na torfowisku wysokim, 24 V 1984.

Mollisia ramealis (Karst.) Karst. — na drobnych gałązkach w Vm-P, Vu-P, Ce-A i na torfowisku wysokim, 9 VI 1981, 30 VI 1981, 2 IX 1982, 6 V 1983.

Mollisia vulgaris Fuck. — na szyszce sosny w Vu-P, 24 V 1984.

Pezizula livida (Berk. et Br.) Rehm — na gałązkach sosny w Vm-P, 16 VI 1982.

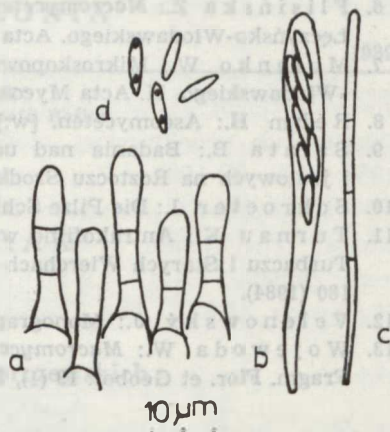
Tapesia callunae Mout. — na pędach wrzosu w Vu-P, 24 V 1984.

Owocniki 0,5—1 mm średnicy, miseczkowate, siedzące na skąpym subikulum. Dysk szary, płaski. Ekscypulum zbudowane z okrągławych ciemnobrązowych komórek. Brzeg owocnika jaśniejszy, pokryty krótkimi, maczugowatymi włoskami. Worki cylindryczno-maczugowate, 55—60 × 4,5 μm, 8-zarodnikowe, J+. Zarodniki cylindryczne, 11,5—13,5 × 2 μm, na końcach zwężone, proste, pojedyncze, czasami zawierają drobne kropelki tłuszczu. Wstawki nitkowate, długości worków, do 2 μm grubości (ryc. 2).

Grzyb bardzo rzadko zbierany i podawany z nielicznych stanowisk. Od *Tapesia melaleucoides* Rehm odróżnia się obecnością włosków na zewnętrznej warstwie ekscypulum.

Ryc. 2. *Tapesia callunae* Mout.; a — włoski,
b — worek z zarodnikami, c — wskawka, d —
zarodniki

Tapesia callunae Mout.; a — hairs, b — ascus
with ascospores, c — paraphyse, d — spores

Tapesia fusca (Pers.) Karst. — na drobnych gałązkach w Vm-P,
9 VI 1981.

Tapesia retincola Karst. — na pędach trzciny w S-F, 24 V 1984.

Tapesia strobilicola (Rehm) Sacc. — na szyszce sosny na torfo-
wisku wysokim, 24 V 1984.

PHACIDIALES

Hypodermataceae

Lophodermium juniperinum (Fr.) de Not. — na igłach jałowca w
Vm-P, 9 VI 1981, 24 V 1984.

Lophodermium pinastri (Schr.: Fr.) Chev. — na igłach sosny w
Vu-P i Vm-P, 9 VI 1981, 2 IX 1982, 14 V 1984.

Lophodermium sphaeroides (Alb. et Schw.: Fr.) Rehm — na
liściach *Ledum palustre* w Vu-P, 24 V 1984.

PIŚMIENNICTWO

1. Breitenbach J., Kranzlin F.: Pilze der Schweiz 1. Ascomyceten. Lucern 1981.
2. Dennis R. W. G.: A Revision of the British *Hyaloscyphaceae* with Notes on Related European Species. Mycol. Pap. 32, 1—97 (1949).
3. Dennis R. W. G.: A Revision of the British *Heliotiales* in the Royal Botanic Gardens, Kew, with Notes on Related European Species. Mycol. Pap. 62, 1—226 (1956).
4. Dennis R. W. G.: British *Ascomycetes*. Cramer 1978.
5. Fijałkowski D., Kozak K.: Roślinność rezerwatu Torfowisko nad Jezioro Czarnym Sosnowickim. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio C 25, 213—241 (1970).

6. Flisińska Z.: *Macromycetes* zbiorowisk leśnych i torfowiskowych Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. *Acta Mycol.* 23 (1), 19—92 (1987/1988).
7. Mułenko W.: Mikroskopowe grzyby fitopatogeniczne Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. II. *Acta Mycol.* 24 (2), 125—171 (1988/1989).
8. Rehm H.: *Ascomyceten*. [w:] Rabenhorst's Kryptogamen-Flora. Leipzig 1896.
9. Sałata B.: Badania nad udziałem grzybów wyższych w lasach bukowych i jodłowych na Roztoczu Środkowym. *Acta Mycol.* 8 (1), 69—139 (1972).
10. Schroeter J.: *Die Pilze Schlesiens*. II, Breslau 1908.
11. Turnau K.: Antrakofilne workowce z grupy miseczników z wypalenisk na Turbaczu i Starych Wierchach w Górcach. *Zesz. Nauk. UJ, Prace Bot.* 12, 163—180 (1984).
12. Velenovský J.: *Monographia Discomycetum Bohemiae*. Praha 1934, 1—2.
13. Wojewoda W.: *Macromycetes* Górców. I. Materiały do flory *Ascomycetes*. *Fragm. Flor. et Geobot.* 19 (1), 119—128 (1973).

РЕЗЮМЕ

Приведен перечень 67 видов дискомицетов (*Discomycetes*), собранных в заповеднике Торфовиско, прилегающем к Черному Сосновицкому озеру на Ленчињско-Влодавском приозерье. Идентифицировали грибы 3-х рядов: *Pezizales* — 20 видов, *Helotiales* — 44 вида, *Phacidiales* — 3. Грибы собрали в лесных, кустарниковых и торфянистых сообществах. Большая часть собранных грибов относится к подстилочным видам, растущим на прошлогодних ростках трав, опавших листьях и плодах. Больше всего грибов собрали в мае и июне. В заповеднике найден ряд интересных, малоизвестных в Польше видов: *Dasyscyphus capitatus*, *D. sydowii*, *Coprobria granulata*, *Tapesia callunae*, *Trichophaea woolhopeia*.

SUMMARY

A list of 67 *Discomycetes* was given that were collected in the Torfowisko reserve near the Czarne Sosnowickie Lake on the Łęczna-Włodawa Lake District. Fungi of 3 orders were identified: *Pezizales* — 20 species, *Helotiales* — 44 species and *Phacidiales* — 3 species. Fungi were collected in forest communities, and shrub and peat communities. Most of the collected fungi are forest litter species that grow on herb stems of previous year, dead leaves of tree and on fruit. Most fungi were found in spring in May and June. A number of interesting species, less known in Poland, were collected in the reserve: *Dasyscyphus capitatus*, *D. sydowii*, *Coprobria granulata*, *Tapesia callunae* and *Trichophaea woolhopeia*.